

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —

Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 34. У Новоме Саду, 14. Септемб. 1860. **ГОД. III.**

Изясненіє Молитвица

изъ малога катихизиса.

(Настављно.)

Б. Благодареніє Богу после вечере.

Возвеселилъ ны еси Господи кз твореніихъ твоихъ.

— Развеселио си насъ Господе у твореняма твоима, у тварима твоима, у ономе што си ты створио.

и кз дѣлѣхъ рѣкѣ твоєю возрадоуемса, — и у дѣ-
лима руку твоихъ радоваћемо се. — Ели вама мило
дечице кадъ седнете за вечеру, па се наведете? А ко
вамъ то све давъ што е за ело? Ко е све то створио,
што намъ за ело служи? — Ко ме дакле треба да за-
хвалите на свему томе?

Знаменаса на насъ скѣтъ лица твоегѡ Господи.

— Указала се надъ нама светлость лица твога Го-
споде; сія на насъ светлость лица твога Боже; ты
насъ благій Боже любко погледашъ, и насъ, као до-
брий отаць, са свачимъ угледашъ.

далъ еси веселіє кз сердцѣ моемъ. — Дао си ве-
селѣ у ердцу моме; дао си да ми е сердце весело; Ты
си Боже дао ердцу моме задовољство.

Ѡ плода пшеницы кѣла и елезъ своегѡ умножи-
шаса. — Одъ плода пшенице, — жита — вина и
зейтина свога умножише се люди. — Чиме се люди
ране? А ко све то дае?

Кз мирѣ вкѣпѣ *) уснѣ и почию. — Я љу у миру
и заспати и почивати.

*) Вкупѣ значи екупа, уедино, али овде мислимъ да е згоднѣ пре-
вести овако са и.

Иже ты Господи, единого на упоканіи вселеннх
ма еси. — Ербо Ты Господе Боже на ухванѣ уселио
си мене единого. Ти си Боже допустио мени да се
могу на тебе ухвати, да могу у теби надежду имати.
Какву надежду имамо мы у Бога, кадъ хоѣмо да ле-
жемо спавати? А надамо ли се мы на штогодъ после
смрти наше? Ко намъ е дао надежду да ѣ душа
наша и после смрти живити?

б. Молитва предъ спаванѣмъ.

Господи Боже илшз еже согрѣшихз ко дни семз
слокомз дѣломз и помышленіемз, яко благз и чело-
вѣколюбецз прости ми. — Господе Боже нашъ што
самъ сагрешіо у дану овомъ речію, деломъ и поми-
шленѣмъ, као благъ и човеколюбацъ опрости ми. Кадъ
грешіи човекъ речма; а кадъ деломъ? Како грешіи
онай кои краде, а како онай кои псуе и кои се богми?
Можели се и помышленѣмъ грешити? Ко грешіи ми-
слима? Коя заповедъ Божія забранюе грешно мислити
и желити?

миренз сонз и безматеженз даруй ми. — Миранъ
санъ и безъ метежа, безъ узнемираваня, даруй ми;
дай Боже да мирно спавамъ и да ме ништа у сну
неузнемируе.

Ангела Твогго Хранителя послѣ, покрывающа и со-
блюдающа ма ѿ всакаго зла. — Ангела твогго Хранителя
пошли кои ѣ ме покривати и сачувати одъ свакога зла.

Иже ты еси Хранитель душамз и тѣлесемз на-
шимз. — Ербо си Ты Боже хранитель душа и тѣ-
леса нашихъ.

И тебѣ славу возсилаемз Отцу и сыну и сватому
Духу. — И теби славу шилѣмо Отцу и сыну и све-
томе Духу; тебе Бога трисветога славимо.

нынѣ и прісно и ко вѣки вѣкшкз аминь. — Садъ
и свагда и у векове векова аминь.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

7. *Молитва Ангелу Хранителю.* *)

Ангеле Божій хранителю мой скатый, животъ мой
соблади во страстѣ Хрїста Бога. — Анѣле Божїи хра-
нителю чувару мой светый, животъ мой сачувай у
страху Христа Бога; сачувай ме анѣле Божїи, да се
увекъ боимъ Бога и да се онако владамъ као што
Богъ заповеда.

умъ мой утврди во истиннѣмъ пѣти. — Умъ
мой утврди у истинитоме, правоме путу; дай да ме
память моя увекъ на добро води, да увекъ идемъ
правимъ путемъ.

и къ любки горней ѹмъзки дѣшѣ моею. — И къ лю-
бави горньої нагони душу мою. Молимъ ти се анѣле
Божїи! натерай душу мою да іой буде оно по вољи
што Богъ заповеда, и што е Богу по вољи.

да тобою направљемъ полѣчѣ Ѡ Хрїста Бога ке-
лію милость — Да тобомъ упућиванъ получимъ одъ
Христа Бога велику милость; да ме ты анѣле хра-
нителю унућуешъ да живимъ по Божїој вољи, и да
добьемъ одъ Бога велику милость, т. е. царство Бо-
жїе и вечно блаженство. В.

Житїе и страданїе свете Софіе, и три нѣне кѣри Вѣре, Надежде и Любве.

Света Софія**) живила е у граду Риму.***) У су-
пружескомъ животу роди три кѣри: Вѣру, Надежду

*) Ова се молива у ютру и у вече моли.

**) Софія е грчко име и значи мудрость.

***) Где е Римъ? — Нађите га на мапи. — Шта е ту најзнатнїе?
— Црква Св. Ап. Петра.

и Любовь. *) Скоро за тимъ оставши удова, живила е побожно молећи се Богу, постећи и милостивю творећи; а найвише се трудила, да кѣри свое добро воспита и у свакој добродетели утврди. Ове три сестре као што су теломъ расле, тако су исто и духомъ расле у свакој добродетели хришћанској. Оне су читале свето писмо, отправљале кућевне послове, и у свачему су се својој мудрој матери покоравале. Красота њиова како телесна тако и душевна и мудростъ прочуе се по целој Риму. Чуе зато и Антиохъ царскій намесникъ па зажели да ихъ види, и видивши ихъ дозна да су хришћанке, еръ оне ни су своју веру криле, него су јавно исповедале Христа, а ідола се гадиле. Овај намесникъ каже то све ондашњемъ Римскомъ цару Адријану, а овај таки пошлѣ свое слуге да дођу оне къ њму. Кадъ слуге дођу у кућу Св. Софіе, а они е застану где она свое кѣри поучава, и слуге е позову сѣ кѣрма къ цару. Оне су се већ сетиле зашто њихъ царъ зове, па онда се помолѣ свесрдно Богу, да ихъ утврди у вери, да имъ пошлѣ помоћ да се не уплаше одъ мучителя, ни страшногъ мученя, ни горке самрти. Кадъ су се тако помолѣ Богу, изиђу све четири увевши се за руке. Оне су погледале често на небо, молећи се Богу тайно, и препоручуюћи му се. Дошавши тако до царске палате, прекрете се и рекну: „*Помози намъ Боже Спасишело нашъ, славы ради имене сьашаго швоего.*“ Предъ царемъ стояле су неустрашене тако, као канда нису дошле на судъ него на какву гостбу. Видећи ихъ царъ да се нису уплашѣ, запыта матеръ (Софію) о роду њиховомъ, о имену и о вери, а она е тако мудро и смислено одговарала, да су се сви дивили њномъ разуму. Она ние о свомъ роду и имену много гово-

*) Где сте јоштъ што слушали и учили о Вѣри, Любави и Надежди?

рила, него о свемогућности истиногъ Бога, хвалећи се именовъ Иисуса Христа, и што е и сама Христіанка, дошавши къ томе, да е и кћери свое у вери Христіанској воспитала. Чуюћи царъ нѣну мудру беседу, ние хтео тогъ дана далѣ съ нѣомъ говорити нити какавъ судъ изрећи, него ихъ преда некой благородной жени Палладиѣ да ихъ чува, и после три дана да ихъ доведе на судъ.

Докъ су ту у кући те жене Палладиѣ пребивале, мати е кћери свое и даню и ноћу поучавала у закону Божиѣмъ и утврђивала ихъ у вери христіанској, говорећи: „Кћери мое любазне! садъ е време да покажете вашу тврду веру у Христа, садъ е куцнуо часъ, да примите венацъ мученя за Христа, и да се уселите у дворе, кое е онъ за васъ на небу приправио. Кћери мое! нештедите младости ваше збогъ Христа, не жалите красногъ цвета младости ваше збогъ оногъ кои е красни добротомъ одъ свию людій на земљи, нити жалите за овимъ краткимъ животомъ збогъ вечногъ живота и славе небеске. Иисусъ е Христосъ вечно здравль, неисказана красота и животъ безсмртанъ, вы ћете збогъ нѣга на смрть мучене быти, ал' телеса ваша неће пропасти, еръ ће ихъ онъ обући у альине кое никадъ не труну. Ваше ће красоте збогъ мука нестати, ал' онъ ће васъ накитити небескомъ красотомъ, какву јошъ ничіе око ние видло. Вы ћете овај земскій животъ изгубити, ал' онъ ће васъ обдарити вечнымъ животомъ, и прославиће васъ на веки предъ Отцомъ своимъ кои е на небу, и предъ светима своима анђелима; и сви божиѣ угодници примиће васъ у свое дружество. — Чеда моя сладка! царъ ће вамъ много ласкати, и велике даре обећавати, сваку славу, богатство, часть, и сваку красоту и сладость овогъ краткогъ и таштогъ света; ал' не дайте се нишошто преварити, еръ све то као димъ нестае, и као прахъ одъ

ветра разметесе и као цветъ и трава увене. Не мойте се страшити одъ лютихъ мука; муке ћете за кратко време претрпити, а после ћете се довека наслађавати вечне славе. Исусъ Христосъ неће на васъ страдајуће заборавити, као што е и рекао: да ако и заборави жена дете свое, ал' онъ неће заборавити оне, кои збогъ нѣга страдају, него ће непрестано съ њима бити. — О кѣри мое добре! опомените се они мой боля, докъ самъ васъ родила, и труда мога докъ самъ васъ одрала и страху Божию научила, па ме утешите вашимъ мушкимъ трпљивѣмъ и Исуса Христа исповеданѣмъ. То ће бити мое веселѣ, радостъ и слава, кадъ васъ видимъ да за Христа страдате и умирате. Тада ће се узвисити и зарадовати душа моя и укрепиће се старостъ моя. Онда ћете бити праве и истине кѣри мое, кадъ науку мою послушате, и за Господа свога пострададите и свесрдно умрате.“

Слушајући кѣри овакве речи матере свое, зарадују се срдцемъ, и жельно чекаху часъ мученя, и утврђујући една другу у вери, обећајусе матери својој, да ће се по нѣној науци владати.

Кадъ е наступіо трећій данъ, доведу ихъ на судъ предъ цара, а царъ видећи ихъ младе помисли, да ће послушати нѣгове ласкателне речи, па имъ овако поче говорити: „Децо! гледећи я леноту вашу, и штедећи младостъ вашу саветуемъ васъ као отаць, да се поклоните боговима*) кои владѣю надъ васцелимъ светомъ, и ако ме послушате и учините што вамъ заповедамъ, бићете моя деца. Дозваћу намеснике и судие и све саветнике мое, и предъ свима узећу васъ за мое кѣри, па ће васъ свакій поштовати и хвалити; а ако ме не послушате, и мојој се зановести непокорите, онда ћете до велика зла доћи, и вашу ћете стару матеръ у беду и неволю бацити, и погину ћете

*) А то су били ти идоли или кумири.

башъ у оно доба, кадъ бы требало найвеће радости и сладости овога света да уживате. Я љу васъ люто погубити, и телеса ваша псима дати. Зато послушайте ме, па ће вамъ добро быти; я васъ волимъ као мою децу.“

А Свете као еднима устима одговоре: „Мы имамо отца на небу кои се за нашъ животъ брине и кои насъ воли као свою децу. Мы хоѣмо нѣгова права деца да будемо, а зато га любимо одъ свегъ срдца и кланямо му се и нѣгове заповеди чувамо; а на твое лажљиве богове плюємо, твое се претвѣ не боимо, него јошъ желимо да страдамо и да горку муку трпимо збогъ сладкогъ Исуса Христа Бога нашегъ.“ Чуюћи то царъ, запыта матеръ нѣхову Софію за имена нѣхова и године; а она рече: „прво дете мое зове се *Вѣра*, и има дванаестъ година; друго е *Надежда*, и има јој десетъ година, а трећа се зове *Любовь*, и има јој деветъ година.“ А царъ се зачуди таквомъ нѣховомъ великодушію и слободномъ одговору у тима младима годинама, па онда поче едну по едну одъ благочестія одвраћати и на злочестіе наговарати, говорећи прво најстаріој сестри *Вѣры*: „принеси жртву великой богиньи *Артемиди*“*) а она не хтеде. Онда царъ заповеди, да е што већа туку, и мучительи тукоше е люто и безъ милости, а она тако трпляше и љуташе, као канда по туђемъ телу туку. А кадъ видоше мучительи да биенѣмъ ништа не успеше, почеше е ножемъ сећи. И сви кои су видли нѣно мученѣ дивишесе нѣномъ трплѣню, и машући главомъ тайно укораваху цареву безумлѣ и лютину, говорећи: „шта е скривила ова девојчица, те тако страда? о, тешко безумлю царевомъ и зверској нѣговой лютини,

*) *Артемиди* грчки, а латински *Диана*, была е кодъ старій незнабожаца Грка и Римљана богинья лова, покровителька рѣка и потока, мале деце, дивлячи и пр.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

што не само старе люде него и младу децу безчовечно прождире.“ — После донесу гвоздену решетку, метну е на велику ватру те се угрее као живо угљављ тако, да е ватрене искре избацала, и на ню метну свету девојчицу Вѣру, на којој она два сата лежећи и Богу се молећи ни најманѣ се ние повредила, тако, да су се сви чудили. Онда е баце у казанѣ, кои е на ватри стаяо, пунѣ кипеће смоле и зейтина, но и тако јој ништа не досадише, ерѣ она ту сеђаше као годѣ у разлађеној води и Богу пояше. Мучитель незнајући већ шта ће съ нѣомѣ да ради да е одѣ вере Христове одврати, заповеди да е мачемѣ посеку. Чуюћи то света девојчица Вѣра, врло се обрадуе и рекне матери својој: „моли се за мене Богу мати моя! да што пре умремѣ и видимѣ любимога Господа и Спаса мога, и да се насладимѣ нѣгове божанствене красоте.“ А сестрама рекне: „Любезне сестре мое! Знате да смо се обећале Христу Богу да служимо, зато збогѣ нѣга треба и да сваку муку претрпимо. Една насѣ е мати родила, една насѣ е мати воспитала и научила, едну волю као едноутробне сестре треба да имамо, и еднакѣ край живота треба да примимо. Ево ја ћу вамѣ быти образацѣ, а вы пођите за мноме ка Христу Богу, кои насѣ кѣ себи зове.“ Ово рекавши, полюби матерѣ и сестре, и оде подѣ мачѣ. Мати пакѣ ни мало не пожали са својомѣ кѣри, ерѣ тугу и жалость матерню за децомѣ победила е любовѣ кѣ Богу. Само е о томе тужила и бринула се, да небы се коя одѣ кѣриј нѣнихѣ устрашила мука, и да се одрече Господа свога. Па онда рече Вѣри: „я самѣ те кѣри моя родила, и болѣ збогѣ тебе претрпила; алѣ ты ћешѣ ми то све тако наплатити, ако у вери Христјанској умрешѣ и за Христа пролѣшѣ твою крвѣ, кою си одѣ мене примела. Иди ка Христу вазлюбљвна утробо моя! сва у крви као хальиномѣ оденута, и на

мене твою сироту мать не мой забравити, и за се-
 стре се твое помоли Богу, да ихъ укрепи у трпѣлю
 као и тебе.“ — Садъ мучитель святой Вѣри честну
 нѣну главу одсече, а мати узме тело нѣно, и люблѣни
 га радоваше се и славляше Христа Бога, кои е примио
 кѣрь нѣну у царство свое небесно.

(Свршиће се.)

М и л а н а.

(Наставлѣно.)

„Моли се за мене Богу; продужи отаць, онъ еданъ може
 беду нашу на добро окренути; онъ ће то зацело и учи-
 нити, ако буде Нѣгова света воля, и ако смо мы достойни
 Нѣгове милости. За мене се небрини, Богъ ће свагда
 самном быти, ер нема тыхъ брѣва, кое бы кадре биле нѣ-
 му путь препречити. Онъ е свагде и на сваком месту,
 само не у ердцу зликоваца. Зато се с' пуномъ надеж-
 домъ ослони на Нѣгову милость, онъ насъ ямачно о-
 ставити неће, нити ће допустити да правда и невиность
 страда, а злоба и пакость коначну победу одржи.

„Я се надамъ у Господа Бога, да ће онъ мене
 јоштъ за овога живота изъ сужанства избавити. Али
 све ако я до смрти у тавници останемъ, и ако суђено
 буде да овде на земљи твога лица на яви више не-
 видимъ, то остави ми баръ ту утеху, да у невољи
 мојој помислити могу: Милана моя ние забравила са-
 вете отца свогъ, она иде по стопама свое покойне ма-
 тере, она е достойна своихъ родителя и своихъ пра-
 дѣдова. Па кадъ онда у усамлѣној тавници последний
 часъ живота мога кунце, и никога nebude тамо, кои бы
 последний уздисай мой чуо, кои бы ми с' любви очи за-

творію; то љу ипакъ е' томъ утехомъ на истину отићи, да оставлямъ после себе овде на земљи кѣрѣ с' коіомъ љу се на небу опетъ видити.

„Последнѣ речи твое матере, Богъ да іој душу прости, садъ ти опетъ повторавамъ. Оне ће бити и мое последнѣ речи, ако да Богъ те ми на самрти будешъ: „Буди побожна, добродетельна, невина и трудолюбива. Люби Бога, люби Спасителя нашегъ, и клони се одъ свакогъ зла.“ Пакъ ако чуешъ да е смртъ окове мое за навекъ растргла помисли, да си ове материне речи и одъ мене на самрти моіој чула. Владай се по тима речма, па ће Богъ, — кои е по неиспитанимъ судбама своима твою матеръ тако рано в' себи приміо, и кои ти отца садъ одузима, — насъ еве трое на небу опетъ саеднитити.

„Погледай драга кѣри моя ову колајну на златноме ланцу, кою ми е нашъ светлыи царъ за мое заслуге дао. Я самъ е сакріо овде у мой поясъ кадъ су неприятельи врата изоставили, и садъ е немогу погледати а да непомислимъ, како е непостояна среќа земальска. Онда ме е царъ са златнымъ ланцемъ наградио, а садъ морамъ као какавъ злочинацъ гвоздене ланце носити! — Узми ову колајну као споменъ одъ отца твогъ. Чувай е добро, и немой е ни у najveћој нужди продати. Она ти може после мое смрти одъ велике потребе бити. С' ньоме ћешъ ты доказати моћи да си кћи кнеза Бранислава!

„Колајна е ова одъ злата али изрезане на ньој иконе и речи више вреде него оно злато, одъ когъ е сакована. Гле, на едной страни представљно е зрацима окружено око Божіе с' подписомъ „Съ нами Богъ.“ Сеќайсе дете мое увеќъ да е Богъ свагда с' нама, да Божіе око види сва дела, све мисли и саме најтайније умишляе душе наше; буди уверена да докле се Бога боимо, дотле насъ и Богъ чува, и нико намъ на-

удити неможе; ерѣ е с' нама Богъ. — С' друге стране види се на колајни крстѣ е' подписомъ „Силь побѣждай.“ Кадѣ годѣ видишь овай знакъ спасеня нашегъ частный крстѣ, сети се Онога, кои е изъ любви к' човечеству на крсту умрѣо. Мы люди морамо за живота много патити и трпѣти, али ко има тврду и постоянну веру у распетога Спасителя, ко се влада по нѣговой святой науци, кои све беде и увреде трпелливо сноси и за нѣи неприятельима сноима любовь указуе, тай ѣ кадарѣ бити све неволѣ и свако зло победити, и тако себи венацѣ славе у Божиємъ царству заслужити. И мы садѣ морамо много трпѣти и подносити, али трпленѣ то нѣе ништа према оной слави коя насѣ на небу чека ако мы при свемѣ томѣ Богу верни, и у добродѣтели постоянни пребудемо, и ако сва искушаня и све мукѣ наше до края трпелливо издржимо. О, онда ѣе насѣ сладкѣй гласѣ Спасительвѣвѣ предупредити: Радѣйтесь и веселитесь, яко мзда ваша многа на небесѣхъ.

„И садѣ клекни кѣри моя да те благословимъ.“ — Милана клекне, склопи руке, и спусти главу побожно и жалостиво. Отацѣ юй метне оковану руку на главу и благослови е овимѣ речма: „Свемогуѣй Богъ да те благослови добро дете мое, и благодатѣ Господа и Спаеса нашега Исуса Христа да буде е' тобомѣ на веки.“ Милана бризне плакати. Отацѣ ю юштѣ еданпутѣ загрли и рекне: „Я те нигда забравити неѣу сладка моя Милано, и у самой найдубольой тавнице молиѣу се Богу за здравлѣ и спасение единице мое. Обеѣай ми се само да мое савете нигда е' ума сметнути неѣешь, и да ѣешь се по нѣима свагда и у свакомѣ случаю владати.“

„О све, све ѣу радо иснунити добрый мой отче, само едно не. Я неѣу, я не могу тебе оставити. Можда ѣе сузе мое свирепого кнеза Страшимира умилоствити, па ѣе ми допустити да те до тавнице пратити и тамо послуживати могу.“ —

Садъ се зачуе на ново вика у двору. Страшимиръ издао заповестъ да се полази. Неколико четника уђу у собу и поведу ованого кнеза. Милана се была ухватила за отца и молила да и ню с' снѣме у тавницу поведу, али е они непослушаю него кнеза силомъ изъ руку нѣныхъ одтргну, изведу га у двориште, кое е гореѣмъ бакляма страховито осветљено было. Велика капія была е веѣь отворена. Четници бяху сви на коньѣ, и свакиѣ држаше за узду јошъ по едногъ оседланогъ коня. Двоя велика кола бяху напунѣна с' поплячканымъ стварима. Кнеза Бранислава баце на неке тальиге, и добрый овај старина мораде на зими и мразу дрктаюћи очекивати судбину своју. Бранислава гордо узяше свогъ оседланогъ зеленка, и да заповестъ да се крену. Коняници обколе тальиге, и с' ускликомъ и певанѣмъ кренусе у Брестовацъ. Капія се одма за нѣма узвуче.

С' брега се полагаано силазило, и Милана могла е нузъ кола отчина трчати. Плачући и с' подигнутимъ рукама замоли она Страшимира да јој допусти покрај отца сести, али нечовекъ овај нехтеде ју ни погледа свогъ удостоити. Кадъ се с' брега сиђу, Страшимиръ заповеди да се брже иде. Коняници ободу конѣ, кочіяши ошину бичевима, и нажданпутъ ихъ у мраку и дивљѣмъ трку нестане. Милана е по мраку и на киши за нѣма трчала, докъ нѣ одъ тешкогъ умора изнемогла и пала на земљу.

(Продужиће се.)

Предлози за установленѣ едногъ „пензионалногъ фонда“ за србске народне учителѣ и нѣнове удовице и сироте.

(Настављено.)

II.

Садъ се рађа друго питањ: Дал' бы изъ тогъ фонда саме учитељске удовице и сироте пензије добивали?

и колику? Или бы и остарели учителя кои служити выше небы могли?

У Колико намъ е стало за учительске удовице и сироте, толико треба намъ се старати и за саме учителя, т. е. за нѣхову старость и будућность, еръ у годинама живота неки ће остарити, неки оболети, а неки безъ жене и деце самъ самцитъ остати, и доживити юшъ выше коекаквихъ зала и неволя. Дакле и овима е као годъ и нѣховымъ удовицама и сиротама преко нужна материална помоћ и треба ихъ пензіомъ осигурати. То нѣхово, нѣховій удовица и сирота осигуранъ было бы одъ прилике оваково:

1., Свакій учитель, кой бы у станѣ мира или пензіе дошао, морао бы имати подпуни 35. година службе.

2., Учитель приложникъ фонда, кадъ бы 35. година у званію учительскомъ, было у одномъ или выше места, служію, и збогъ велике старости, болести или друге ма какве телесне слабости служити выше небы могао, крштенимъ и лекарскимъ свидетелствама доказати бы то морао. Такови бы само учителя у станѣ мира и покоя стављени были, и пензію бы толику, колико е кои улога у фондъ дао, до свое смрти сваке године уживали. Изузимаюсе они учителя, кои су до постаня фонда већъ 35. година служили дотле, догодъ юшъ 5. година одслужили, и „улогъ“ еа интереси сваке године подмиривали не бы.

3., Они учителя кои 35. година збогъ старости, болести, и слабости служити небы могли, дотле у пензію доћи немогу, докле годъ подпуне године службе не наврше, а да бы и то кадри были, требало бы имъ помоћнике дати, и то на трећій део плате учительске.

4., Догодили се коме учителю раніе смрът него што бы 35. година учительске службе навршио, а крозь то време улогъ е дао, и пуни 5. година на то интересе плаћао: такихъ учителя жена или деца у пензію до-

лазе. Но акобы и за покойника нешто интереса не исплаћена заостало, да не бы фондъ штету трпио, нужно бы было остатакъ овогъ интереса одъ покойниковихъ пензио-наследника и то не у еданпутъ, но мечесно по нешто обуставляти, докле годъ се дугъ савъ не подмири.

5., Ако бы се догодило, да кои учитель одъ дана оногъ кад' е „улогъ“ дао, прие 5. година умре, онда бы се покойниковой жени и деци савъ „улогъ“ осимъ донде издатогъ интереса, натрагъ вратити морао, слѣдователно, да овакови на пензию свако право губе. Не остане ли иза покойника ни жене, ни деце, ма и было другогъ каквогъ сродства, онда савъ донде уложени новацъ, фондъ наслеђуе.

6., Учительске удовице, које бы у пензию дошле, такву само донде уживати бы право имале, докле бы годъ као удовице живиле. А чимъ бы се која по ново удала, пензию одъ оногъ дана наувекъ губи.

7., Учительска деца, после смрти отчине, ма гди живила догодъ 24-ту годину старости своје не достигну, пензию беру. Женско дете, ако се прие 24. године уда, а мушко ожени, као пунолетна, пензию на векъ губе.

III.

Садъ долази треће и најглавнѣе питањ: Где? и у комъ месту фондъ овај да постои? Које да се повери? Ко съ њимъ да управља? и ко сву бригу и рачуне годишњ да води?

Ова питања, колика намъ се лака чине, толико е теже на њи правогъ и зрелогъ одговора дати. За ово се, као и за све досадъ речено, болъ знанъ и вештина иште. — Но допустиће ми се да и о овомъ колико знао будемъ овде пробеседимъ.

1., Место, гди бы фондъ овај постојати могао, я мислимъ да е најболъ и најприличнѣе ц. к. слоб. градъ

„Сомборъ“ и банъ зато; што е ту наша србска препарандія где се народни учители избиравају, за кое се фондъ овај и оснива.

2., Овај фондъ, да буде подъ управомъ ц. к. срб. школа саветника, препарандіе местногъ управителя и професора. Далъ: за чланове фонда, да се изаберу неколико изъ међу србск. народнихъ учителя, и то изъ Срема 3. — Бачке 3. — Баната 3. и толико изъ Славоніе, Хрватске и Маџарске. (ако буду фонда приложници) Осимъ овихъ 2. или 3. одъ второлетнихъ препаранда за перовође, кои бы имали све нуждне протоколе и рачуне преко прихода и расхода подъ строгимъ надзоромъ гг. местногъ препарандіе управителя и професора, точно водити. Сви колики ови за благостанъ и подизанъ фонда безплатежно бы служили.

3., Ако бы кое место одъ ГГ. фонда-управителя, и чланова, было своевольно, было пакъ смрђу, или каквимъ тимъ другимъ начиномъ, упрозиъно остало: таки бы се други на таково место поставити морали. И све ове, учители и приложници фонда, да бираю.

4., После препарандскихъ испита и съ концемъ Юліа, будући томъ приликомъ и у то време сваке године ц. к. школскій Саветникъ у Сомбору се дуже време бави, у то исто време сви наименовани чланови фонда, да се у Сомборъ стеку, како бы подъ председанъмъ г. Саветника у име фонда свое седице држати могли, и све оно, што бы се годъ више и болъ знало и могло, за благостанъ и напредакъ фонда да се уводи; а напротивъ све што бы овоме сметало, савестно укланя. Далъ: да се рачуни годишњи преко прихода и расхода точно прегледе, и нашавши ово у свомъ подпуномъ реду, подписима потврде, и јавности предаду.

Не пропуштамъ приметити и то: Добрѣ бы было и хасновито, кадъ би се са овимъ фондомъ, и фондъ „Школекогъ Листа“ споно, србо оба готово едно су, и

едну цѣль имаю — съ маломъ разликомъ, и с'тимъ бы оба снажніе и сигурніе постојала.

Штатути, и проекти сврхъ тогъ сочинѣни, имали бы се поднети Њиов: царскомъ Величеству на одобренѣ, и у найвећой покорности молити, да се овај „фондъ“ подъ насловомъ: „Пензiональный фондъ Србско-Народн. учителя, њиховихъ удовица и сирота,“ явнымъ и сталнимъ учини, и милостиво потврди.

Браћо! 'у коло слоге хайд'те

У фондъ, што кои може дайте,

Онъ намъ е нужданъ, пренужданъ,

Еръ хлеба треба свакиј данъ. —

Свакиј пријатељ Србскогъ рода, био онъ учитель, или ма каквогъ другогъ станиа и званія, а нарочито они, коима свако добро и напредакъ народа на срцу лежи, найучтивіе умољаваю се, да о предлогу овомъ кои е изъ незнатна и невешта пера, само изъ едногъ родолюбіа произишао, безпристрастно суде. У њму ће се много и премного несавршенихъ и недотупавнихъ изражая наѣи, но и пакъ молимъ да ме зато ни најманѣ не осуђую као продрзљивца, незналицу, и улеташа оваковихъ важнихъ стварій: но нека ме извине, еръ чисто исповедамъ, да е моя едина само намера та была, пробудити успаваный и запемареный духъ браће и садругова моихъ ербскихъ учителя. Зашто време е близу дошло, кадъ треба да и мы еданпутъ изъ нашегъ сна и мртвила устанемо, и еданъ другогъ зовемо и одзивамо се, и да радимо докле можемо и прилику имамо. — Признаемъ самъ, да овај мой предлогъ ни съ едне стране не може се узети као савршено дело. Я га само у толико явности предаемъ, да ученія класа людій и больи вештаци, о овомъ кою добру и паметну речіцу прозборе, и своя мнѣнія даю, кое ће ми одвећ мило быти, и све љу као добродошло одвећ радо примити.

М..... Б.....ћ.